

2021

Ympäristösuunnitelma
Koululiikuntaliitto

YMPÄRISTÖVASTUUSUUNNITELMA KOULULIIKUNTALIITTO KLL RY

1 YMPÄRISTÖVASTUU TARKOITTA AKTIIVISIA VALINTOJA LIIKUNTAJÄRJESTÖJEN ARJESSA

Ilmastokriisi on tulevaisuuden uhkista merkittävin ja sen vaikutukset tulevat näkymään jokaisen ihmisen arjessa tulevaisuudessa. Kouluyhteisöt, koululaiset -lapset ja nuoret - ovat olleet merkittävässä roolissa ympäristötekojen puolestapuhujina ja viestinviejinä niin Suomessa kuin ulkomailla. Ilmastohätätila on asia, joka luo tulevaisuuden pelkoa ja näköalattomuutta nuorten keskuudessa. On itsestäänselvää, että aikuisten, yhteisöjen, yritysten ja viranomaisten on ponnistettava kestävä kehityksen, ekologisen toimintatapojen, hiilineutraaliuden sekä kiertotalouden edistämiseksi.

Koululiikuntaliitto KLL ry on osana urheiluyhteisöä sitoutunut ympäristövastuuseen sekä [Reilun Pelin eettisissä periaatteissa](#) että [urheiluyhteisön yhteisessä vastuullisuusohjelmassa](#). Urheilun ja liikunnan oman ympäristökuormitukseen määrään vaikuttavat liikuntapaikkojen hiilijalanjälki, tapahtumien ympäristönäkökulmat ja tapahtumien kulkutavat. Kouluyhteisöt ovat usein osa kuntien liikuntapaikkarakentamista ja käyttäjäkuntaa. Koululiikuntaliitossa pyrimme vaikuttamaan ympäristökuorman vähentämiseen toiminnan rakenteiden kautta, hyödyntämällä lähiliikuntapaikkoja, paikallista toteutusta ja olemassa olevia välineitä sekä edistämällä lihasvoimin kuljettuja koulumatkoja.

Koululiikuntaliitto on toiminnassaan toteuttanut ympäristövastuullisia tekoja jo 2010-luvulta asti rakenteissa, viestinnässä ja toimintavoissa. Valinnat ovat paitsi kestäviä myös kustannustehokkaita ja osallisuutta lisääviä. Liikuntatapahtumien osalta kaikkea matkustamista ei voi tapahtuma- ja kilpailutoiminnassa välttää. Näiden osalta on kuitenkin tunnistettu ympäristön kannalta keskeisimmät asiat, joista jäljempänä.

Tämän ympäristövastuusuunnitelman tavoite on kertoa ympäristövastuun näkökulmistamme ja toimenpiteistä sekä avata nykytilannetta Koululiikuntaliitossa ja tuoda esiin jo tehdyt toimenpiteet rakenteiden, viestinnän ja toimintatapojen osalta. 2010-luvulla on jo tapahtunut merkittävää poisoppimista vanhoista ympäristöä kuormittavista tavoista. Vielä on tehtävää, mutta paljon on jo tehtykin!

1.1 TUNNISTETUT TARPEET YHTEISKUNNAN JA YKSILÖN NÄKÖKULMISTA

Yksilön tarve: Nuorten ja koululaisten yksi suurimmista huolenaiheista on ympäristön tila huomioida ja luonnon suojeleminen, kestävä kuluttaminen, kiertotalous ja osallistuminen kestäväan toimintaan. Osa valinnoista aiheuttaa ristiriitoja ja toiset tiedostamista omista toimintavaroista. Koululaisten elämään tarvitaan hyvinvointia edistävää liikuntaa eri tavoin motivoituville.

Yhteiskunnalliset tarpeet: Liikunnan opetussuunnitelman keskeisiä tavoitteita ovat liikunnalliseen elämäntapaan kasvattaminen ja liikunnan keinoin kasvattaminen. Opetussuunnitelma tunnistaa tarpeen kokonaisyhyvinvoinnin edistämiseen, johon kuuluvat psyykinen, sosiaalinen ja fyysinen hyvinvointi sekä turvallisuus. Kouluyhteisöjen keskeisiä muita tavoitteita ovat ympäristötietoisuus, yhteisöllisyys, kouluviihtyvyyden lisääminen, kouluhyvinvointi ja YK:n lasten oikeudet, jotka myös sisältävät oikeuden elämään turallisessa ympäristössä. Nämä ovat tavoitteita, joihin myös Koululiikuntaliitto KLL ry on omassa säännöissään ja strategisissa tavoitteissaan sitoutunut.

1.2 LAINSÄÄDÄNTÖ JA TAUSTA-ASIAKIRJAT

Suomen hallitus ja EU-kommisio on asettanut korkeat tavoitteet hiilineutraalille Suomelle. Yritykset, yhteisöt ja kuluttajat ovat etunenässä kehittäneet ja mahdollistaneet entistä kestävämpien valintojen tekemisen. Yksilöt voivat omia elämäntapavalintojaan arvioida mm. Sitran elämäntapatestillä. Yrityksille ja yhteisöille on tarjolla maksullisia sertifikaatteja ja laskureita, mutta nämä eivät hintansa puolesta ole usein saavutettavia kaikille. Merkittävämpää on tehdä arjessa valintoja ympäristön puolesta.

Seuraavanlaisista asiakirjoista ollaan Koululiikuntaliitossa tietoisia:

- Suomen hallitusohjelma <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/hiilineutraali-ja-luonnon-monimuotoisuuden-turvaava-suomi>
- https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/environmental-liability_fi
- https://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/factsheet/ELD%20factsheet_FI.pdf
- Sitra: <https://elamantapatesti.sitra.fi/>
- <https://www.sitra.fi/artikkelit/viisi-tarkeaa-kysymysta-digitalisaation-ymparistovaikutuksista/>

Koululiikuntaliitto on omalta osaltaan hallituksen päätöksillä sitoutunut asiakirjoihin, joissa kestävän kehityksen periaatteet ottavat huomioon myös ympäristövastuun. Olemassa olevat KLL-hallituksen hyväksymät asiakirjat, joissa ympäristö jo otettu huomioon päätöksenteossa, rakenteissa, toimintatavoissa ja tapahtumissa löytyvät <https://www.kll.fi/materiaalit/yhteiskuntavastuu/>: .

1.3 YMPÄRISTÖSUUNNITELMAN YLEISET TAVOITTEET

Tähän ympäristövastuusuunnitelmaan on eri yhteiskuntavastuun suunnitelmistamme kerätty jo tehtyjä toimenpiteitä esimerkinomaisesti ja näin arvioitu jo tehtyjä toimenpiteitä, nykytilaa ja tulevaisuuden tavoitteita. Tavoitteena on siis tuottaa käsitys nykytilasta ja tulevista toimenpidetavoitteista.

Yksi Koululiikuntaliiton tavoite, joka on viestitty Valtion liikuntaneuvostolle, on yhteisen työkalun saaminen liikuntajärjestöille. Koululiikuntaliitto on tutustunut suomalaiseen the Upright -malliin, jossa arvioidaan toiminnan nettovaikutusta. On selvää, että liikuntajärjestöt tuottavat sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ympäristöönsä, mutta olennaista on ns. nettovaikutus, jota voidaan arvioida esim. hyvinvoinnin, terveyden, liikenteen, osallisuuden ja koulutuksen näkökulmista. Tässä kuitenkin yksittäinen liitto on liian pieni tekijä, mutta työkalu olisi erinomainen koko liikunnan alalle. Koululiikuntaliiton tavoitteena on vaikuttaa niin, että esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö tai kattojärjestö mahdollistaisi tämäntyyppisen nettovaikutusten arvioinnin visuaalisen tiedolla johtamisen työkaluilla, niin, että hyödynnetään jo olemassa olevaa datapohjaa, eikä kehitetä uusia yksittäisille järjestöille. <https://www.uprightproject.com/>

1.4 YMPÄRISTÖSUUNNITELMAN TOIMINTALÄHTÖISET TAVOITTEET JA NYKYTILA

1.4.1 Ympäristön huomioiminen kestävästi KLL:n tapahtumissa

1.4.1.1 *Jätteet*

Jätteen määrää pyritään ensisijaisesti vähentämään kulutusvalinnoilla. Jätteistä lajitellaan vähintään metalli, lasi, kartonki, paperi, biojäte, pantilliset juomapakkaukset sekä mahdollisuuksien mukaan muovi. Muu jäte kierrätetään myös asianmukaisesti. Tällä hetkellä useissa tapahtumissa jätteiden kierrätyksen vaihtoehdot ovat rajoittuneet sekajätteeseen ja pantillisiin juomapakkauksiin.

1.4.1.2 *Kioskit ja ruokailut*

Useat KLL-kisajärjestäjät keräävät rahaa toimintaansa kioski- ja ruokamyynnillä. Kioskien valikoimassa on yleisesti kahvia, teetä, virvoitusjuomia, kinkku- ja juustosämpylöitä, makeisia, lettuja ja makkaraa. Toivomuksena on, että kioskimyynnissä suositaan mahdollisimman terveellisiä ja vähän ympäristöä kuormittavia vaihtoehtoja. Kasviperäisen ruoan suosiminen vähentää merkittävästi ravinnon hiilijalanjälkeä. Suosimalla sesongin mukaista lähiruokaa ja kotimaisia kasviksia voidaan myös pienentää hiilijalanjälkeä. Ruokapaikkojen ja aterioiden kilpailutuksessa tulee ottaa huomioon ympäristövaikutukset. Muu matalankynnyksen toiminta sijoittuu koulupäivään, eikä aiheuta ruokailutarpeita erikseen.

1.4.1.3 *Liikenne*

Tapahtumat järjestetään yleensä paikoissa, joihin on hyvät julkisen liikenneyhteydet, ja niistä informoidaan osallistujia. Jos tämä ei ole mahdollista, tulee tapahtumajärjestäjän suunnitella muita keinoja liikenteestä aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi. Näitä keinoja ovat esimerkiksi yhteiskuljetuksen järjestäminen ja kimppekyytien suosiminen. Lähtökohtaisesti koululaiset liikkuvat usein koulutapahtumiin yhteiskuljetuksen tai julkisilla välineillä jo pelkästään vastuukysymysten takia.

1.4.1.4 *Oheistuotteet*

Oheistuotteiden tarvetta tulee arvioida erittäin kriittisesti ja niiden valinnassa tulee panostaa ekologisuuteen, laatuun, käyttökelpoisuuteen sekä kierrätettävyyteen. Suuri osa ilmaiseksi osallistujille, taustahenkilöille tai yhteistyökumppaneille jaettavista tuotteista on hyödyttömiä, kertakäyttöisiä tai huonolaatuisia.

1.4.1.5 *Käytettävät materiaalit*

Kaikki tapahtumien informointi suoritetaan ensisijaisesti sähköisesti. Kaikki koulutus- ja tiedotusmateriaali jaetaan sähköisessä muodossa. Lähtökohtaisesti tapahtumiin ei tuoteta kertaluonteisia materiaaleja, vaan hyödynnetään olemassa olevia sekä muita uudelleen käytettäviä materiaaleja. Tapahtumissa jaetaan vain tilanteen kannalta välttämättömiä markkinointimateriaaleja. Muistamisissa suositaan eettisiä ja kotimaisia tuotteita. Tapahtumassa ei lähtökohtaisesti käytetä kertakäyttöisiä astioita. Astioiden ollessa kertakäyttöisiä suositaan biohajoavia tai pahvisia astioita.

1.4.1.6 *Matkustaminen ja liikkuminen*

Kaikilla matkoilla suositaan julkista liikennettä, pyöräilyä ja kävelyä. Yhteiskuljetukset tapahtumiin on sekä ekologista että yhteisöllistä toimintaa. Työtehtävissä omaa autoa tai taksia käytetään vain, kun se on perusteltua esimerkiksi terveydellisistä syistä tai kohteeseen ei kulje julkinen liikenne tai kantamuksia ei ole mahdollista kuljettaa yksin. Lähialueille, joihin on juna- tai linja-autoyhteys suositaan niitä. Koululiikuntaliitto ei matkusta kv-kisoihin Viroa lukuunottamatta. KLL:n rooli on ilmoittaa ja hallinnoida osallistumisia – lähtevät koulut vastaavat itse varainhankinnastaan ja matkustustavoistaan. Koululiikuntaliitto ei saa ISF kv-kisoihin erillistä määrärahaa ja matkustamiseen ei ole budjetoitu varoja.

1.4.2 *Viestintä*

Koululiikuntaliitto osallistuu paikallisuutta ja luontoa suosiviin valtakunnallisiin viestintäkampanjoihin mahdollisuuksien mukaan. KLL on ollut mukana mm. Unelmien liikuntapäivä-, Puhdas Itämeri-, Nuku yö ulkona -kampanjoissa sekä viestinyt myös OKM, VLN tai Liikkuva koulu, Fiksusti kouluun kampanjoista. Viestinnän lähtökohtina on edistää arkiliikuntaa, koulumatkojen liikkumista lihasvoimin ja hyödyntää lähiympäristöä ja luontoa omassa liikunnassaan. Koulutapahtumat tapahtuvat kouluaikana koulujen olemassa olevissa tiloissa tai lähiympäristössä olemassa olevia rakenteita, liikuntapaikkoja ja materiaaleja hyödyntäen. Koko Koululiikuntaliiton suunnittelutyö perustuu siihen, että koulujen ei tarvitse erikseen ostaa tarvikkeita KLL-liikunnan tai tapahtumien toteuttamiseen.

1.4.3 Koulutus

Koululiikuntaliiton koulutukset tapahtuvat pääsääntöisesti webinaarein ja digityökaluin, jotka edistävät saavutettavuutta ja mahdollistavat laajemman osallistujamäärän (usean eri koulun tai koululuokan osallistumisen). Koululiikuntaliitossa tunnustetaan se tosiasia, että digityökaluilla ehkäistään matkustamisesta aiheutuvia ympäristöhaittoja, mutta tunnustaa sen, että digiympäristö vaatii laitteita, jotka kuluttavat sähköä ja luonnonvaroja. Koululiikuntaliiton vaikutusmahdollisuus näihin on kuitenkin nettoposiitivinen ja hyödynämme koulujen omia toimintarakenteita ja -periaatteita. Digitaaliset materiaalit mahdollistavat monipuolisen tavan osallistua ja ovat käytännössä paperittomia vaihtoehtoja. Paperiton tarkoittaa postituskulujen ja tältä osin myös liikenteen haittavaikutusten vähentämistä. Esimerkkeinä voidaan ottaa mm. Vesisankarit ja Pyöräily elämäntavaksi hankkeet, joissa koulutus tapahtuu webinaarein tai digityökaluin, mutta itse aktiviteetti toteutetaan paikallisesti koulussa tai uimahallissa paikallisten koulujen ja järjestöjen yhteistyössä.

1.4.4 Hankinnat ja kiertotalous

Koululiikuntaliiton hankinnat on minimoitu ja hyvin perusteltuja. Pääosin koululaistapahtumissa käytetään koulujen olemassa olevia olosuhteita, välineitä ja varusteita. Hankinnat kilpailutetaan ja hankinnoissa kiinnitetään mahdollisuuksien mukaan ekologisiin toimintaperiaatteisiin esim. kierrätettäviin pakkauksiin, kuljetusmatkoihin ja laadukkuuteen. Pr-materiaalihankintoja ei juuri ole, ja jos on pienimuotoista, niissä huomioidaan kestävän kehityksen ja ympäristön osalta mm. kierrätettävyyden periaatteet. Osassa hankinnoissa, kuten toimiston huonekaluissa ja ostoissa pyydetään tarjouksia kiertotaloutta hyödyntäviltä tahoilta eli ei osteta aina uutta, kierrätetään uusiokäyttöön kaikki mahdollinen tai hankitaan materiaaleja uusiokäyttömateriaaleista valmistettuina. Toimistokiinteistössä OAJ-AKAVA-talossa kierrätetään materiaalit.

1.4.5 Rakenteet

Koululiikuntaliitto toimii yhdessä kouluyhteisöjen ja paikallisten seurojen kanssa, olemassa olevissa rakenteissa ja liikuntapaikoissa, olemassa olevin liikuntavälinein. Toimintatavat mahdollistavat osallisuuden ja vähentävät matkustamista ja siten hiilijalanjälkeä. Kisajoen palkintojen hävikkiä on minimoitu siten, että emme enää tarvikevälityksen näkökulmasta pidä käsivarastoja, vaan tilauskohtaisesti palkinnot tilataan tapahtumiin tarpeen mukaan ja tarvikevälitys tilauskohtaisesti suoraan toimittajalta.

Työtapaprosessi käynnistettiin syksyllä 2021 ja sen tavoitteena on siirtyminen työparityöskentelyyn ja siiloutumisista pois. Tämä mahdollistaa järkevämmän työn ja toimintatapojen suunnittelun ja organisaation jatkuvan oppimisen, etenkin viestinnän toimenpiteistä. Yhdenmukaisuus ja tasalaatuiset toimenpiteet edistävät myös ympäristöystävällisiä toimintatapoja.

Etätyösopimukset otettu käyttöön v.2018 ja uudet jatkuvan säännöllisen etätyön mahdollistavat sopimukset v. 2021. Koululiikuntaliitto hakee pienempiä toimistotiloja. Tavoitteena on n. 30% säästö kuluissa ja toimistoneliöiden määrässä. Koululiikuntaliiton vanha toimitila on laitettu myyntiin. Se ei sovellu toimistotilaksi, vaan on myymälätila. Vuokraamistoiminta ei ole kannattavaa, eikä se ole muutoinkaan liiton ydintoimintaan tällä hetkellä tukevaa toimintaa. OAJ-AKAVA -talo on perusremontoitu v. 2016 ja vastaa ympäristövaatimuksiltaan nykytasoon. Mm. valaistus on liikeohjattua ja energiaa säästävää.

Kokousmatkustamisen määrää on koronavuosien aikana liki pysähtynyt. Koululiikuntaliiton hallitus kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa, joka jo itsessään on matkustamisen ympäristövaikutusten näkökulmasta varsin kohtuullinen määrä. Liiton hallituksen kokouksia ei voida kokoaan muuttaa etäkokouksiksi, mutta tavoitteena on, että 2/5 kokousta pidetään etäkokouksina. Vuosikokous pidetään etänä tulevana vuosina. Tällä on ollut positiivinen vaikutus osallistujamääriin.

Koululiikuntaliiton toimisto on käytännöllisesti liki paperiton. Digityökaluja ja -yhteyksiä hyödynnetään päivittäin. Taloushallinto on ollut sähköinen v.2013 lähtien eli talous- ja kirjanpito ovat sähköisessä muodossa. Koululiikuntaliitto on myös v. 2020 siirtynyt sähköiseen allekirjoittamiseen VismaSign -työkalulla. Kaikki Koululiikuntaliiton toimistotekniikka on Microsoft-pilvipalveluissa ja tietotekniikka tukee ulkoistettua myös. Toimistotarvikkeet ovat tietokone, puhelin, ergonominen työympäristö ja yhteinen verkkotulostin.

2 TOIMENPIDESUUNNITELMA 2022-24 JA ARVIOINTI

Vuosina 2022-24 Koululiikuntaliitto keskittyy seuraaviin päätavoitteisiin ja kehittämiskohteisiin.

Nykytilanne	Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuuhlöt	Arviointi ja seuranta
Viestintä on 90% digitaalista	Kilpatapahtumien ohjelmalehtisten digisoitumista suositellaan, Koulun oma liikuttaja jää toistaiseksi paperimuotoon (1-2 vuodessa), samoin Vesisankarit-diplomien painos käytetään loppuun.	Lähes 90% viestinnästä on jo digimuotoista. Uutiskirjeiden osalta viestintä perustuu henkilön tilaukseen. Koulun oma liikuttaja ilmestyy toistaiseksi puolivuositain painettuna, painos n. 3000kpl.	Kilpailutoiminnan viestintätarpeita ja nykytilaa arvioidaan v.2022 aikana	Liikunnan asiantuntijat kilpatoiminnassa ja viestinnässä	V.2022 lopussa arvioidaan palautetta ja saatuja tietoja kilvan osalta. Koulun oma liikuttaja pysyy vuoden 2022 paperisena-arvioidaan tarvetta vuoden lopussa.
Matkustaminen ja julkisen liikenteen käyttö kilpatoiminnassa ja kokouksissa	2/5 hallituksen kokousta pidetään vuosittain etänä, tapahtumapalautteissa kysytään matkustustapaa ja km-määrää	Palautekyselyissä kerätään palautetta ja numerotietoa matkustustavoista ja määristä KLL:n kisatoiminnassa. Arvioidaan toteutuneet tavat hallituksen kokousmatkustamisessa.	Tilastot ja palautekyselyt soveltuvin osin v. 2022 aikana.	Liikunnan asiantuntijat Toiminnanjohtaja ja Hallituksen jäsenet	Nykytilan arviointi kerätyn datan perusteella esim. matkustustapa ja km-määrä v.2022 ja toimenpidepäivitys vuodelle 2023
Ruokailu tapahtumissa	Tavoitteena kouluruokailutason ruoka tapahtumissa tai koulupäivän normaalissa yhteydessä. Kysytään ruoan alkuperästä, suositetaan lähiruokaa tai suomalaista alkuperää olevaa ruokaa. Tapahtumissa kysytään ja observoidaan kertakäyttöastioiden käyttöä.	Kerätään tietoa ruokailusta, niiden järjestämisperiaatteista ja observoidaan kertakäyttöastioiden määriä tapahtumissa.	v.2022-2024	Liikunnan asiantuntijat Osallistujat Tapahtumajärjestäjät esim. seurajat	KLL-kisojen observointi paikan päällä. Saadaan käsitys nykytilanteesta v.2022 lopussa ja määritellään tavoitteet vuodelle 2023-24.
Toimistotila 65m2	Toimistotila n. 40m2	Etätyö ja toimistotilat 30% säästötiloissa kuluissa	2022-23	toiminnanjohtaja toimistohallitus	Toteutunut tilanne ja vaikutukset, etätyön

					sujuminen ja työparityön onnistuminen
Myydään Vilppulantien myymälätila	Myynti	Myyntitoimeksianto tehty 12/2021	2022	toiminnanjohtaja ja hallitus	Toteuma ja varojen uudelleensijoitus kestävästi